

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Του Πρακτικού 06/2014 συνεδρίασης της Επιτροπής Αγροτικής Οικονομίας και Περιβάλλοντος του Περιφερειακού Συμβουλίου Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης

Αριθ. Απόφασης 53/2014

ΠΕΡΙΛΗΨΗ : Γνωμοδότηση επί της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του έργου «Οριστική Μελέτη Φράγματος Ιάσμου στο Ν. Ροδόπης.»

Σήμερα 18 Ιουνίου 2014 ημέρα Τετάρτη και ώρα 10:30 συνήλθε σε δημόσια τακτική Συνεδρίαση η Επιτροπή Αγροτικής Οικονομίας και Περιβάλλοντος του Περιφερειακού Συμβουλίου Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ύστερα από την αριθ. ΔΔ.ΟΙΚ. 3444/11 -06-2014 έγγραφη πρόσκληση του προέδρου αυτής, που επιδόθηκε σε κάθε μέλος χωριστά, σύμφωνα με το άρθρο 177 του Ν. 3852/2010.

Παρόντες:

1) **Βαβίας Σταύρος** Πρόεδρος, 2) **Μαρκόπουλος Θεόδωρος** Αντιπρόεδρος, 3) **Κεφαλίδου Ανδρονίκη** μέλος, 4) **Μιχαηλίδης Κων/νος** μέλος, 5) **Τσολάκ Σουάτ** μέλος, 6) **Χατζηδημητρίου Χρήστος** μέλος, 7) **Γεροστεργίου Αικατερίνη** μέλος, 8) **Μιχελής Κων/νος** αναπληρωματικό μέλος.

Απόντες:

1) **Γκουγκουσκίδου Μαρία** μέλος, 2) **Σαλήμ Σεβγκή** μέλος, 3) **Τσαλδαρίδης Αναστάσιος** μέλος, 4) **Τσούλου-Ταγκαλίδου Συρματένια** μέλος 5) **Αραμπατζής Αθανάσιος** μέλος 6) **Γαλαζούλας Χρήστος** μέλος, 7) **Καραβάς Κωνσταντίνος** μέλος αναπληρούμενος από τον κο. Μιχελή Κων/νο 8) **Μπαράν Μπουρχάν** μέλος, απουσίαζαν αν και κλήθηκαν νόμιμα.

Χρέη υπηρεσιακής γραμματείας άσκησαν οι υπάλληλοι της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης του κλάδου ΠΕ Διοικητικού Οικονομικού κα Ευγενία Γιουρτζοπούλου και κα Μαρία Μαμάκη.

Αφού διαπιστώθηκε απαρτία διότι σε σύνολο δεκαπέντε (15) μελών ήταν παρόντα τα οκτώ (8) μέλη, ο Πρόεδρος της Επιτροπής Αγροτικής Οικονομίας και Περιβάλλοντος κήρυξε την έναρξη της συνεδρίασης.

Στην συνέχεια ο Πρόεδρος της Επιτροπής Αγροτικής Οικονομίας κ. Σταύρος Βαβίας, έδωσε το λόγο στην υπάλληλο του τμήματος Περιβ/ντος και Υδροοικονομίας ΠΕ Ροδόπης κα Αγγελίδου Ευαγγελία, η οποία εισηγούμενη το πρώτο θέμα της ημερήσιας διάταξης έθεσε υπόψη των μελών της Επιτροπής Αγροτικής Οικονομίας και Περιβάλλοντος, το ΔΠΧΣ 323/8-04-2014 έγγραφο του Τμήματος Περιβάλλοντος και Υδροοικονομίας Π.Ε. Ροδόπης το οποίο αναφέρει τα εξής:

«Το υπό μελέτη έργο αφορά στην κατασκευή λιθόρριπτου φράγματος με ανάντη πλάκα, επί του ποταμού Κομψάτου, ύψους 90m περίπου, με μήκος στέψης 510m, πλάτος 10,0m και στάθμη στο +162,5m. Επίσης προβλέπονται έργα διαχείρισης των νερών του φράγματος(υδροληψία, υπερχειλιστής, κλπ) και συμπληρωματικά έργα οδοποιίας. Επιπλέον στην μελέτη εξετάζονται και τα έργα μεταφοράς νερού προς τις πεδινές εκτάσεις, όπως ορίστηκαν στο προτεινόμενο Σχέδιο Αξιοποίησης στην Προκαταρκτική μελέτη του Νέστου. Οι εκτάσεις αυτές αφορούν στη δυτική όχθη του χ. Κομψάτου (βόρειες όχθες λίμνης Βιστωνίδας) μέχρι τα δυτικά όρια της Π.Ε. Ροδόπης και των δυτικών περιοχών της πεδιάδας Κομοτηνής (λοφώδης περιοχή Κομοτηνής).

Σκοπός των έργων είναι η διάθεση επιφανειακού νερού για την άρδευση στις καλλιεργούμενες εκτάσεις που σήμερα αρδεύονται από υπόγεια νερά και έτσι δίνεται η δυνατότητα για τον περιορισμό της χρήσης των υπογείων νερών με παράλληλη αξιοποίηση των πλούσιων διαθέσιμων επιφανειακών νερών.

Με το δημιουργούμενο ταμιευτήρα συνολικού όγκου 242 εκατ. μ³ κατακλύζεται έκταση 815 εκταρίων περίπου και εξασφαλίζεται η αποθήκευση νερού για διάθεση για άρδευση 96,5 εκατ. μ³ περίπου που μπορεί να εξυπηρετήσει περίπου 200.000 στρεμ. της δυτικής πεδιάδας Κομοτηνής.

Στο σχεδιασμό των έργων προβλέπονται οι παρακάτω βασικές αρχές λειτουργίας:

1. Η τροφοδοσία της λίμνης Βιστωνίδα με γλυκό νερό κυρίως, κατά τη θερινή περίοδο, ώστε να καλυφθούν οι απώλειες της λίμνης λόγω εξάτμισης, με στόχο τη διατήρηση της στάθμης της σε τέτοια επίπεδα ώστε να μειωθεί η εισροή θαλασσινού νερού σε αυτή, γεγονός που συμβαίνει σήμερα και υποβαθμίζει τα ποιοτικά της χαρακτηριστικά.
2. Η τροφοδοσία της κοίτης κατάντη του φράγματος με επιπρόσθετες των παραπάνω ποσοτήτων νερών που θα καλύπτουν την αναμενόμενη κατείσδυση των υδάτων και επομένως την τροφοδοσία των υπογείων υδάτων όπως συμβαίνει και σήμερα.
3. Η συνεχής τροφοδοσία της κοίτης του χ. Κομψάτου κατάντη του φράγματος με ελάχιστη παροχή στις περιόδους που δε διατίθενται νερά για τη Βιστωνίδα και τις λοιπές ανάγκες, πέραν των αναμενόμενων υπερχειλίσεων κατά τις περιόδους που ο ταμιευτήρας θα είναι πλήρης.
4. Ο ταμιευτήρας θα καλύπτει κατά προτεραιότητα τη ζήτηση για περιβαλλοντική παροχή (δηλαδή όλες τις προαναφερθείσες προβλέψεις) και εφ'όσον υπάρχει διαθέσιμη ποσότητα νερού θα καλύπτει στη συνέχεια την απαιτούμενη ζήτηση για άρδευση.

Μέρος της παραμένουσας παροχής θα διηθείται στην κοίτη του ποταμού και έτσι δε θα διαφοροποιηθεί ο βασικός μηχανισμός εμπλουτισμού των υδροφόρων της περιοχής.

Οι σημαντικότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη λειτουργία του έργου αναμένονται οι παρακάτω .

Τα κλιματικά και βιοκλιματικά χαρακτηριστικά της περιοχής δεν αναμένεται να επηρεαστούν από τα υπό μελέτη έργα. Η αναμενόμενη επίδραση του ταμιευτήρα στο μικροκλίμα της περιοχής θα έχει έντονα τοπικό χαρακτήρα λόγω του μεγέθους του. Οι επιπτώσεις αξιολογούνται ως ασθενείς θετικές και μόνιμες και πρακτικά δε αναμένεται μεταβολή της σημερινής κατάστασης.

Τα μορφολογικά και τοπιολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής επηρεάζονται κατά την κατασκευή και διαφοροποιούνται από τα έργα. Σχεδόν το σύνολο των παρεμβάσεων (φράγμα και συνοδά έργα, ταμιευτήρας) χωροθετούνται σε απομονωμένη περιοχή η οποία δεν είναι ορατή από κάποιο σημείο ενδιαφέροντος. Δεδομένου ότι η λήψη υλικών θα γίνει από τις εκσκαφές των συνοδών έργων και από δανειοθαλάμο εντός της λεκάνης κατάκλυσης δεν αναμένονται σημαντικές οχλήσεις. Όσον αφορά στη λειτουργία, τα εξεταζόμενα στην παρούσα έργα δεν παρεμποδίζουν τη θέα οιονδήποτε αξιόλογων στοιχείων του τοπίου της περιοχής ή/και μνημείων (δεν έχουν εντοπιστεί τέτοια) και η παρουσία του νερού, του προσδίδει νέα ενδιαφέροντα χαρακτηριστικά ώστε ν' αποτελέσει σημαντικό πόλο έλξης επισκεπτών συνολικά και οι επιπτώσεις από αυτά να μπορούν να αξιολογηθούν ως θετικές, σημαντικές και μόνιμες.

Η ποιότητα των επιφανειακών και των υπογείων υδάτων πρακτικά δεν αναμένεται να μεταβληθεί σημαντικά κατά την κατασκευή των έργων. Οι όποιες απορρίψεις υγρών αποβλήτων κατά την κατασκευή αντιμετωπίζονται με τη λήψη κατάλληλων μέτρων. Κατά τη λειτουργία των έργων θα υπάρξει μεταβολή της διαίτας των επιφανειακών νερών και επίδραση της τροφοδοσίας των υπογείων νερών κατάντη. Με τα υπό μελέτη έργα αξιοποιείται καλύτερα

το μεγαλύτερο μέρος του επιφανειακού υδατικού δυναμικού της λεκάνης του ποταμού Κομψάτου για την κάλυψη των αναγκών άρδευσης της πεδιάδας και δίνεται η δυνατότητα περιορισμού των αντλήσεων και της υπερεκμετάλλευσης των υπογείων νερών της περιοχής, σημαντικό μέρος των οποίων αντιμετωπίζει ήδη προβλήματα υφαλμύρισης. Επιπλέον ο προτεινόμενος τρόπος λειτουργίας του, η προτεινόμενη στην παρούσα οικολογική παροχή σε συνδυασμό με τις αναμενόμενες υπερχειλίσεις κατά τη διάρκεια του έτους θα είναι ικανές για την τροφοδοσία του φρεάτιου υδροφόρου στην περιοχή. Η οικολογική παροχή θα συμβάλει στην αναπλήρωση της εξάτμισης της Βιστωνίδα κατά τη θερινή περίοδο με στόχο τη διατήρηση του ισοζυγίου της λίμνης στα επιθυμητά επίπεδα.

Το φράγμα αναμένεται να αποκόψει την στερεοαπορροή της λεκάνης προς τα κατάντη, θα βελτιώσει την παρούσα κατάσταση όσον αφορά τις προσχώσεις στη λίμνη Βιστωνίδα που οδηγούν αργά αλλά σταθερά στην μείωση της έκτασής της, ανακόπτοντας σημαντικά σχεδόν κατά 95%- την εισροή φερτών στην λίμνη από τον Κομψάτο. Συνεπώς θα λειτουργήσει ευεργετικά στην δραστική μείωση των φερτών προς την λίμνη. Μακροσκοπικά εκτιμάται ότι η μείωση της στερεοαπορροής από τον Κομψάτο δε θα επηρεάσει σημαντικά την ακτομηχανική ισορροπία της περιοχής στις εκβολές του ρέματος.

Οι εκτιμήσεις αυτές θα πρέπει να επιβεβαιωθούν με κατάλληλη παρακολούθηση και εφόσον καταστεί ανάγκη θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Η άμεση επίπτωση της κατασκευής του υπό μελέτη έργου χαρακτηρίζεται ως δυσμενής για τα οικοσυστήματα, τους οικοτόπους και τη γλωρίδα, μη αντιστρεπτή αλλά τοπικά περιορισμένη στη ζώνη κατάληψης των σχεδιαζόμενων τεχνικών έργων.

Η έκταση δρυοδάσους στην περιοχή NATURA 2000 του Κομψάτου αναμένεται να μειωθεί περίπου στο μισό, ενώ αντίστοιχη μείωση αναμένεται και για το παραποτάμιο δάσος της κοιλάδας το οποίο κατεξοχήν συνδέεται με την παρουσία τρεχούμενου νερού. Η μείωση αφορά τόσο τα παραποτάμια δάση πλατάνου, όσο και τα παραποτάμια δάση ιτιάς και λεύκας που έχουν καταγραφεί στην περιοχή και αποτελεί μια σημαντική επίπτωση σε τοπικό επίπεδο αναφορικά με την βλάστηση.

Παρά το γεγονός ότι πρόκειται για μεγάλης κλίμακας έργο, με περιοχή κατάκλυσης περίπου 815ha, εκτιμάται ότι οι μακροχρόνιες επιπτώσεις επί των κοινών διαδεδομένων ειδών γλωρίδας θα είναι σχεδόν αμελητέες. Συνεπώς, η διερεύνηση των σχετικών με το υπό μελέτη έργο επιπτώσεων εστιάζει στα σημαντικά είδη γλωρίδας, λαμβάνοντας υπόψη την εξάπλωση του πληθυσμού τους σε σχέση με την κλίμακα του έργου.

Οι επιπτώσεις στην πανίδα κατά την κατασκευή των έργων είναι άμεσες (διατάραξη ενδιατημάτων, απευθείας θανάτωση, παρεμπόδιση απρόσκοπτης μετακίνησης, κλπ) χαρακτηρίζονται ως δυσμενείς, είναι έως ένα βαθμό αντιστρεπτές και τοπικά περιορισμένες στην θέση ανάπτυξης των έργων.

Αντίστοιχα, οι επιπτώσεις στην орνιθοπανίδα από τις κατασκευαστικές εργασίες είναι άμεσες χαρακτηρίζονται ως δυσμενείς αλλά σχετικά μικρής κλίμακας, και όπως και ανωτέρω είναι έως ένα βαθμό αντιστρεπτές και τοπικά περιορισμένες στη θέση ανάπτυξης των έργων.

Με το πέρας της φάσης κατασκευής και τη λειτουργία του φράγματος θα υπάρξει μόνιμος περιορισμός των υφιστάμενων βιοτόπων της πανίδας με αποτέλεσμα να προκύψουν αρνητικές επιπτώσεις για ορισμένα είδη, μεταβάλλοντας και την κατάσταση διατήρησής τους .

ΚΟΜΨΑΤΟΣ

Η λειτουργία των προβλεπόμενων έργων θα επηρεάσει τη διαίτα του ποταμού Κομψάτου, δεδομένου ότι θα συγκρατούνται οι απορροές του τμήματός του που βρίσκεται ανάντη της θέσης του φράγματος, για να επαναδιατίθενται για άρδευση κατά την αρδευτική περίοδο.

Προφανώς υπάρχουν δυνητικά και σημαντικές αλλαγές στο σύνολο της ιχθυοπανίδας του ποταμού και της λίμνης.

Αλλαγές στα ενδαιτήματα των ποταμών, όπως διακοπή της κατά μήκος συνέχειας του ποταμού (συνεκτικότητα) και μεταβολές στο καθεστώς της ροής του νερού και της μεταφοράς των φερτών υλών επηρεάζουν σημαντικά την ιχθυοκοινότητα.

Ανάντη του τεχνητού ταμιευτήρα ο ποταμός θα παραμείνει ως έχει, όμως η παρουσία του ταμιευτήρα δυνητικά θα επηρεάσει την ιχθυοπανίδα καθώς η επικοινωνία με το κατάντη τμήμα του ποταμού και με τη λίμνη θα γίνει αδύνατη.

Γενικά τα φράγματα μπορούν να αλλάζουν τα θερμικά και χημικά χαρακτηριστικά του νερού των ποταμών.

Η απελευθέρωση επιφανειακών νερών (μέσω των υπερχειλίσεων) χαρακτηρίζεται συνήθως από έλλειψη θρεπτικών και υψηλή θερμοκρασία, ενώ η απελευθέρωση νερών του πυθμένα από υψηλές ποσότητες θρεπτικών και χαμηλή θερμοκρασία. Οι εναλλαγές θερμοκρασίας θεωρείται ότι προκαλούν μείωση των ειδών κυρίως λόγω της καταστροφής ζωνών αναπαραγωγής.

Οι αλλαγές των χημικών χαρακτηριστικών του νερού επίσης μπορεί να έχουν αρνητικές συνέπειες. Η έλλειψη οξυγόνου στα νερά που απελευθερώνονται από τον πυθμένα μπορεί να είναι θανατηφόρα, ενώ και ο υπερκορεσμός αζώτου-οξυγόνου που παρατηρείται στα νερά που χύνονται πάνω από το φράγμα σε περιόδους υψηλής στάθμης μπορεί επίσης να είναι θανατηφόρος.

Στο τμήμα του ποταμού που θα κατακλυσθεί, καθώς τα ενδαιτήματα θα αλλάζουν τελείως υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά, αναμένεται να χαθούν ή στην καλύτερη περίπτωση να περιορισθούν τα ρεόφιλα είδη. Από τα λιμνόφιλα είδη αναμένεται να κυριαρχήσουν όσα μπορούν να ανταπεξέλθουν στις συνθήκες του λεπτόκοκκου υποστρώματος, της αυξομειούμενης στάθμης και του αυξημένου βάθους.

Η οικολογική ποιότητα του νερού αναμένεται να επηρεασθεί σημαντικά στο τμήμα κατάντη του ταμιευτήρα. Η ροή και η διαδικασία απόθεσης ιζημάτων με το υπόστρωμα που σχηματίζεται, είναι στενά συνδεδεμένα με την άγρια ζωή και τις κοινότητες των βενθικών μακροασπονδύλων (Jeffries & Mills, 1990).

Από την κατασκευή του φράγματος θίγονται κυρίως οι υδρόβιοι οργανισμοί στο τμήμα του χιμάρρου αμέσως κατάντη του φράγματος.

Τέσσερα είναι τα σημαντικότερα είδη ψαριών που απειλούνται σοβαρά από τις μεταβολές στα ενδαιτήματα, στην υδρολογία και στην οικολογία των υδάτινων σωμάτων του Κομψάτου: το Χέλι, η Σαρδελομάνα, η Αλία και ενδεχομένως η Θρίτσα, η επιβίωση των οποίων ενέχει σημαντικό ρίσκο τόσο κατά την φάση κατασκευής, όσο και στα πρώτα χρόνια λειτουργίας του φράγματος.

Οι επιπτώσεις στα βενθικά μακροασπόνδυλα που αναμένονται από τη λειτουργία του φράγματος στο κατάντη τμήμα του Κομψάτου και ειδικότερα στην περιοχή του χονδρόκοκκου υποστρώματος θα εξαρτηθούν από τη προοδευτική διαμόρφωση της μορφολογίας της κοίτης και τα διαθέσιμα ενδαιτήματα, εφόσον αυτή θα εξαρτηθεί από τα χαρακτηριστικά της ροής.

Είναι εξαιρετικά σημαντικό να διατηρηθούν τα ενδαιτήματα που χρησιμεύουν ως καταφύγια ροής. Σε αυτά, οι απώλειες βενθικών ζώων είναι μικρές ανεξάρτητα από την πυκνότητά τους (Lancaster & Hildrew 1993). Όταν υποβαθμιστεί η κοίτη του ποταμού στο τμήμα των στενών (ανάντη της μεσαιωνικής γέφυρας) τα καταφύγια ροής αναμένεται να περιοριστούν ή να εκλείψουν. Η κοινότητα των μακροασπονδύλων που θα επικρατήσει βραχυπρόθεσμα θα αφορά τα είδη που ανταπεξέρχονται αυτής της διαταραχής είτε με αποφυγή και αποικισμό, είτε με ανθεκτικότητα (προσφυγή ή ωοαπόθεση στα βαθύτερα τμήματα της υποροϊκής ζώνης). Μακροπρόθεσμα και χωρίς τη λήψη αναγκαίων μέτρων αναμένεται να διαμορφωθεί μια κατάσταση που αντιστοιχεί σε έναν καναλοποιημένο ποταμό, χωρίς εκείνα τα εποχικά χαρακτηριστικά, στα οποία έχουν προσαρμόσει τον κύκλο της ζωής τους τα πιο ευαίσθητα μακροασπόνδυλα.

ΒΙΣΤΩΝΙΑ

Με την κατασκευή του φράγματος Ιάσμου θα υπάρξει αφενός μείωση των φυσικών απορροών του χ. Κομψάτου και αφετέρου μείωση του ποσοστού συμμετοχής του στην αναπλήρωση της εξάτμισης της Βιστωνίδας, με αποτέλεσμα να αναμένεται περαιτέρω αύξηση της αλατότητας της λίμνης η οποία έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την οικολογία της λίμνης και την ιχθυοπαραγωγή.

Το φράγμα αναμένεται να ενισχύσει τον «αλμυρό» χαρακτήρα της λίμνης. Ο υφάλμυρος χαρακτήρας της λίμνης μετά την κατασκευή του φράγματος θα διαρκεί περισσότερο κατά δύο μήνες στα υγρά έτη, κατά τέσσερις στα μέσα και στα ξηρά έτη δε φαίνεται να υποχωρεί. Σε κάθε περίπτωση από την μελέτη προέκυψε ότι η παρουσία του φράγματος δε μειώνει τον υφάλμυρο χαρακτήρα της λίμνης και δεν επηρεάζει το σχηματισμό της αλμυρής σφήνας η οποία αποτελεί την κύρια αιτία εισροής θαλασσινού νερού στη λίμνη και σε περίπτωση που απαιτηθεί είναι δυνατόν να ελεηθεί με ειδικές κατασκευές.

Στη λίμνη Βιστωνίδα, η οποία αποτελεί ευαίσθητο οικοσύστημα της περιοχής, θεωρείται όπως έχει ήδη επισημανθεί, ότι ο πιο ευαίσθητος παράγοντας που πρέπει να εξεταστεί ως προς τις επιπτώσεις της λειτουργίας του φράγματος είναι τα ψάρια που ζούνε σε αυτή.

Όσο αφορά στην ιχθυοπανίδα της Βιστωνίδας αυτή αναμένεται να επηρεαστεί από το φράγμα του Ιάσμου καθώς θα μεταβληθούν:

- I. Οι φυσικοχημικές ιδιότητες του νερού (αλατότητα, ρυθμός ανανέωσης των νερών της λίμνης, θερμοκρασία).
- II. Τα ενδιαιτήματα γλυκού νερού της λίμνης, στο βόρειοανατολικό παραλίμνιο τμήμα και στον ποταμό Κομψάτο.
- III. Η διαθέσιμη τροφή.

Η διατήρηση μιας σταθερής παροχής στον κάτω ρου του Κομψάτου κατά το καλοκαίρι εξαιτίας του φράγματος, θα προσφέρει καταφύγιο στα ρεόφιλα είδη που απαντούν το καλοκαίρι στο βόρειο μέρος της λίμνης. Η μεταβολή, όμως, της αλατότητας στη λίμνη θα περιορίσει δραστικά:

- α) τον διαθέσιμο χρόνο στα είδη που εποχιακά εισέρχονται στη λίμνη και
- β) τον διαθέσιμο χώρο, καθώς η αλμύριση της λίμνης θα έχει επιπτώσεις στα μικρά έλη και παραλίμνιες συστάδες βλάστησης στη βόρεια πλευρά της Βιστωνίδας.

Τα είδη με τη μεγαλύτερη σπουδαιότητα ή που θα υποστούν τις εντονότερες επιπτώσεις είναι τα ίδια με αυτά που ήδη αντιμετωπίζουν προβλήματα εξαιτίας της υφαλμύρισης της λίμνης:

- το Γριβάδι (*Cyprinus carpio*), η Θρίτσα (*Alosa vistonica*),
- το Τσιρόνι (*Rutilus rutilus*), η Αλαία (*Alburnus visticus*)

Σύμφωνα με τον Κουτράκη (2011), η αλλαγή της αλατότητας της λίμνης σε συνδυασμό με την σημαντικότερη μεταβολή των ενδιαιτημάτων τόσο στη λίμνη, όσο και στα γειτνιάζοντα τριγύρω, είχε ως επίπτωση την κατακόρυφη μείωση του Γριβαδιού όπως και των άλλων κυπρινοειδών. Για αυτά τα αρκετά διαδεδομένα κυπρινοειδή των λιμνών και ποταμών, αναμένεται περαιτέρω μείωση πληθυσμού και συγκέντρωση τους αποκλειστικά στο βόρειο τμήμα της Βιστωνίδας και στον κάτω ρου του Κομψάτου, όπου ενδέχεται να διατηρηθούν ενδιαιτήματα/καταφύγια γλυκού νερού.

Η Θρίτσα (*Alosa vistonica*), ενδημικό είδος της Βιστωνίδας, υπάγεται στα σπανιότερα σπονδυλόζωα της Ελλάδας και της Ευρώπης και είναι ένα από το πιο απειλούμενα είδη ψαριών γλυκού νερού στην Ελλάδα, καθώς η τελευταία ανεπιβεβαίωτη σύλληψή του έγινε το 2005 Οι

συνέπειες του φράγματος στη Θρίτσα ενδέχεται να είναι αρνητικές (αλμύριση της λίμνης) ή θετικές (διατήρηση καλοκαιρινής παροχής νερού στις εκβολές), δεν είναι εφικτό ωστόσο να περιγραφούν ή ενδεχομένως να μην χρειάζεται -αν έχει εξαφανιστεί, χωρίς ένα πρόγραμμα αναζήτησης του είδους στη Βιστωνίδα και μια μελέτη της βιολογίας-οικολογίας του.

Η Αλάια *Alburnus vistonicus*, αποκλειστικό ενδημικό της λίμνης και των λεκανών απορροής της Βιστωνίδας (Οικονομίδης & Χρυσοπολίτου 2009b), είναι κρίσιμα κινδυνεύον είδος.

Πρόκειται για μεταναστευτικό είδος που εισέρχεται κυρίως σε χαλικόστρωτες κοίτες ποταμών για να αναπαραχθεί. Όμως, η κύρια διατροφική του φάση ανάπτυξης λαμβάνει χώρα στην λίμνη. Το είδος φαίνεται ότι απαιτεί αποκλειστικά γλυκά νερά (Kokkinakis, 1997), καθώς δεν έχει παρατηρηθεί στο νότιο υφάλμυρο τμήμα της Βιστωνίδας Συνεπώς, μιας και μετά το φράγμα θα ενισχυθεί ο αλμυρός χαρακτήρας της λίμνης, απαιτούνται ειδικά μέτρα προκειμένου να μην εξαφανιστεί το είδος.

Οι επιπτώσεις από τη μείωση της επιφανειακής απορροής κατάντη του φράγματος μπορούν να αμβλυνθούν με τη διάθεση ελάχιστης παροχής από τα νερά του ταμιευτήρα στα κατάντη κατά τη θερινή-ξηρή περίοδο.

Λόγω δε, των δυναμικών σημαντικών αλλαγών στο σύνολο της ιχθυοπανίδας του συστήματος Κομψάτου – Βιστωνίδας προτείνεται η συστηματική ιχθυολογική παρακολούθηση όλης της λεκάνης απορροής, καθώς είναι προφανές ότι ενδεχομένως να ανακαλυφθούν στοιχεία για τις απαιτήσεις πολλών ακόμη ειδών. Το είδος που πρέπει να διερευνηθεί κατά προτεραιότητα είναι η Θρίτσα (*Alosa vistonica*)- τοπικό ενδημικό είδος κρίσιμα κινδυνεύον, που δεν βρέθηκε και εκτιμάται ότι μπορεί να έχει εξαφανιστεί.

Όπως αναφέρθηκε : Σκοπός των έργων είναι η διάθεση επιφανειακού νερού για την άρδευση στις καλλιεργούμενες εκτάσεις που σήμερα αρδεύονται από υπόγεια νερά.

Δύο είναι οι **θετικές επιπτώσεις** από την λειτουργία του Φράγματος.

1 . Λόγω της αντικατάστασης των υπογείων νερών που χρησιμοποιούνται για άρδευση των πεδινών εκτάσεων με επιφανειακά (~96,5 εκατ. m³ για άρδευση από το φράγμα Ιάσμου) εκτιμάται ότι το έργο συνολικά θα έχει κύρια θετικές επιπτώσεις στα υπόγεια νερά.

2. Το εξεταζόμενο φράγμα Ιάσμου θα μειώσει τη στερεοπαροχή στη λίμνη Βιστωνίδα και θα βελτιώσει την παρούσα κατάσταση όσον αφορά τις προσχώσεις στη λίμνη που οδηγούν αργά αλλά σταθερά στην μείωση της έκτασής της, ανακόπτοντας σημαντικά - σχεδόν κατά 95%- την εισροή φερτών στη λίμνη από τον Κομψάτο. Συνεπώς θα λειτουργήσει ευεργετικά στη δραστική μείωση των φερτών προς τη λίμνη.

Δέκα τρείς είναι οι **αρνητικές επιπτώσεις** από την κατασκευή και λειτουργία του Φράγματος.

1 Οι επιπτώσεις στην πανίδα κατά την κατασκευή των έργων είναι άμεσες (διατάραξη ενδιατημάτων, απευθείας θανάτωση, παρεμπόδιση απρόσκοπτης μετακίνησης, κλπ) και χαρακτηρίζονται ως δυσμενείς.

2 Αντίστοιχα, οι επιπτώσεις στην ορνιθοπανίδα από τις κατασκευαστικές εργασίες είναι άμεσες χαρακτηρίζονται ως δυσμενείς αλλά σχετικά μικρής κλίμακας,

3 Με το πέρας της φάσης κατασκευής και τη λειτουργία του φράγματος θα υπάρξει μόνιμος περιορισμός των υφιστάμενων βιοτόπων της πανίδας με αποτέλεσμα να προκύψουν αρνητικές επιπτώσεις για ορισμένα είδη, μεταβάλλοντας και την κατάσταση διατήρησής τους .

ΚΟΜΨΑΤΟΣ

4 Η παρουσία του ταμιευτήρα δυνητικά θα επηρεάσει την ιχθυοπανίδα καθώς η επικοινωνία με το κατάντη τμήμα του ποταμού και με τη λίμνη θα γίνει αδύνατη.

5 Η λειτουργία των προβλεπόμενων έργων θα επηρεάσει τη δίαιτα του ποταμού Κομπάτου, δεδομένου ότι θα συγκρατούνται οι απορροές του τμήματός του που βρίσκεται ανάντη της θέσης του φράγματος, για να επαναδιατίθενται για άρδευση κατά την αρδευτική περίοδο.

6 Στο τμήμα του ποταμού που θα κατακλυσθεί, καθώς τα ενδιαιτήματα θα αλλάζουν τελείως υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά, αναμένεται να χαθούν ή στην καλύτερη περίπτωση να περιορισθούν τα ρεόφιλα είδη.

7 Η οικολογική ποιότητα του νερού αναμένεται να επηρεασθεί σημαντικά στο τμήμα κατάντη του ταμιευτήρα.

8 Τέσσερα είναι τα σημαντικότερα είδη ψαριών που απειλούνται σοβαρά από τις μεταβολές στα ενδιαιτήματα, στην υδρολογία και στην οικολογία των υδάτινων σωμάτων του Κομπάτου: το Χέλι, η Σαρδελομάνα, η Αλαία και ενδεχομένως η Θρίτσα, η επιβίωση των οποίων ενέχει σημαντικό ρίσκο τόσο κατά την φάση κατασκευής, όσο και στα πρώτα χρόνια λειτουργίας του φράγματος.

9 Μακροπρόθεσμα και χωρίς τη λήψη αναγκαίων μέτρων αναμένεται να διαμορφωθεί μια κατάσταση που αντιστοιχεί σε έναν καναλοποιημένο ποταμό, χωρίς εκείνα τα εποχικά χαρακτηριστικά, στα οποία έχουν προσαρμοστεί τον κύκλο της ζωής τους τα πιο ευαίσθητα μακροασπόνδυλα.

ΒΙΣΤΩΝΙΔΑ

10 Το φράγμα αναμένεται να ενισχύσει τον «αλμυρό» χαρακτήρα της λίμνης.

Με την κατασκευή του φράγματος Ιάσμου θα υπάρξει αφενός μείωση των φυσικών απορροών του χ. Κομπάτου και αφετέρου μείωση του ποσοστού συμμετοχής του στην αναπλήρωση της εξάτμισης της Βιστωνίδας, με αποτέλεσμα να αναμένεται περαιτέρω αύξηση της αλατότητας της λίμνης η οποία έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την οικολογία της λίμνης και την ιχθυοπαράγωγη.

11 . Όσον αφορά στην ιχθυοπανίδα της Βιστωνίδας αυτή αναμένεται να επηρεαστεί από το φράγμα του Ιάσμου καθώς θα μεταβληθούν:

I. Οι φυσικοχημικές ιδιότητες του νερού (αλατότητα, ρυθμός ανανέωσης των νερών της λίμνης, θερμοκρασία).

II. Τα ενδιαιτήματα γλυκού νερού της λίμνης, στο βόρειοανατολικό παραλίμνιο τμήμα και στον ποταμό Κομπάτο.

III. Η διαθέσιμη τροφή.

12 Τα είδη με τη μεγαλύτερη σπουδαιότητα ή που θα υποστούν τις εντονότερες επιπτώσεις είναι τα ίδια με αυτά που ήδη αντιμετωπίζουν προβλήματα εξαιτίας της υφαλμύρινσης της λίμνης:

- το Γριβάδι (*Cyprinus carpio*), η Θρίτσα (*Alosa vistonica*),
- το Τσιρώνι (*Rutilus rutilus*), η Αλαία (*Alburnus vistoncus*)

13 Δεν εξετάζεται στη μελέτη, αλλά ο περιορισμός των εκρεομένων ποσοτήτων γλυκών νερών από τη λίμνη στη θάλασσα λόγω του Φράγματος (αύξηση αλατότητας), θα επηρεάσει δυνητικά τις έξι μονάδες οστρακοκαλλιέργειας στο Βιστωνικό Όρμο, με αποτέλεσμα να προκύψουν αρνητικές επιπτώσεις στην παραγωγή, μεταβάλλοντας και την κατάσταση διατήρησής τους .

[]

Καθίσταται λοιπόν φανερό ότι αν αποτέλεσμα από τη λειτουργία του φράγματος, όπως προβάλλεται στη μελέτη, είναι και η αναβάθμιση των επιφανειακών υδάτων, (Οικολογική Παροχή), της γλωρίδας και της πανίδας του Οικοσυστήματος Κομνιάτος-Βιστωνίδα, **τούτο**, δεν επιτυγχάνεται . Ούτε προκύπτει ότι καλύπτονται οι απαιτήσεις του άρθρου 6 της οδηγίας 92/43/ΕΚ.

Εστιάζοντας στη λίμνη Βιστωνίδα, μπορούμε να πούμε ότι ως υγρότοπος αποτελεί ευαίσθητο οικοσύστημα ιδιαίτερης αξίας για την οικονομία της φύσης, τη λειτουργία της και την περιβαλλοντική κληρονομιά αφού ως υγρότοπος προσφέρει οικονομικές, επιστημονικές και πολιτιστικές δυνατότητες και συγκεντρώνει μεγάλη ποικιλότητα σε είδη γλωρίδας και πανίδας κ.ά. (Gopal et al., 1982).

Αποτελεί ένα από τους ομορφότερους υγροβιότοπους της Ελλάδας, με λιμνοθάλασσα και λιμναία χαρακτηριστικά. Η περιοχή είναι άλλωστε διεθνώς σημαντική για την Ορνιθοπανίδα, ενώ πολύ μεγάλη είναι και η αξία της Ιχθυοπανίδας της, με την παρουσία σπάνιων, απειλούμενων και ενδημικών ειδών.

Με την ΥΑ 44549/17-10-2008 (ΦΕΚ 497/ΤΔ/2008) η περιοχή του Δέλτα του Νέστου, της Βιστωνίδας και της Ισμαρίδας έχει χαρακτηριστεί ως Εθνικό Πάρκο (Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης - Ε.Π.Α.Μ.Θ.).

Επισημαίνεται ότι το έργο είναι **συμβατό με το χωροταξικό σχεδιασμό της περιφέρειας**. Έτσι στη με αρ. πρωτ. 29310/21-7-2003 Υπουργική Απόφαση με τίτλο «**Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης**» (ΦΕΚ 1471/Β/09-10-2003) αναφέρεται η αναγκαιότητα «κατασκευής κλειστών αγωγών μεταφοράς νερού και άρδευσης της πεδιάδας της Ξάνθης», «τεχνητού εμπλουτισμού για την ενίσχυση του φρεατίου ορίζοντα σε περιοχές των Π.Ε. Ξάνθης, Ροδόπης, Έβρου» καθώς και «κατασκευής του φράγματος Κομνιάτου (ή Πολύανθου)».

Εάν, παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της εκτίμησης των επιπτώσεων και ελλείψει εναλλακτικών λύσεων, ένα σχέδιο πρέπει να πραγματοποιηθεί για άλλους επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, το κράτος μέλος λαμβάνει κάθε αναγκαίο **αντισταθμιστικό** μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000. Το κράτος μέλος ενημερώνει την Επιτροπή σχετικά με τα αντισταθμιστικά μέτρα που έλαβε.

Ως εκ τούτου η Υπηρεσία μας εκτιμά ότι αν αποφασισθεί η κατασκευή του φράγματος ως ελάχιστο αντισταθμιστικό μέτρο πρέπει να είναι η διατήρηση του χαρακτήρα της λίμνης και του ποταμού.

Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την κατασκευή κατάλληλου βυθισμένου «αναχώματος» (submerged weir) στο διάυλο, για τον έλεγχο της διείδυσης της αλυμρής σφήνας. Αυτό το «ανάχωμα» μπορεί να είναι τύπου «inflated or rubber dam» –φουσκωτό φράγμα, που εύκολα αλλάζει σε ύψος και στις μεγάλες πλημμύρες, το φουσκωτό με μηχανικό τρόπο «κάθεται» στη βάση του, χωρίς να εμποδίζει την πλημμυρική εκροή. Από την προσομοίωση του ελέγχου της αλατότητας η μελέτη προβλέπει ότι ακόμη και με υποβρύχιο αναβαθμό ύψους 1,75 μ η είσοδος της θάλασσας περιορίζεται κατά 75%.

Όσο δε αφορά τον ποταμό θα πρέπει να εξετασθούν τα αναγκαία μέτρα (**δεν περιέχονται**) ώστε να μη διαμορφωθεί όπως αναμένεται μια κατάσταση που αντιστοιχεί σε έναν καναλοποιημένο ποταμό, χωρίς εκείνα τα εποχικά χαρακτηριστικά, στα οποία έχουν προσαρμόσει τον κύκλο της ζωής τους τα πιο ευαίσθητα μακροαπόνδυλα και προσδιορίζουν την υγεία και την διατήρηση του οικοσυστήματος.

[]

Πρόταση της Υπηρεσίας είναι οι δύο αυτές δράσεις να αποτελούν οπωσδήποτε τις αναγκαίες συνθήκες (προαπαιτούμενο) για την απόφαση οποιασδήποτε επέμβασης στο σύστημα Κομψάτος-Βιστωνίδα, να συμπεριληφθούν στη μελέτη των έργων και να υλοποιηθούν ανεξάρτητα από την κατασκευή ή όχι του φράγματος.»

Η Επιτροπή Αγροτικής Οικονομίας και Περιβάλλοντος μετά από διαλογική συζήτηση και έχοντας υπόψη τις διατάξεις α) του άρθρου 283 παρ.2 του Ν.3852/ 2010 β) του άρθρου 5 παρ.2 του Ν.1650/86, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 3 παρ.2 & 3 του Ν.3010/2002 γ) το άρθρο 1 παρ.4 του Ν. 4014/2011.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ ΟΜΟΦΩΝΑ

Την παραπομπή του θέματος προς συζήτηση στο Περιφερειακό Συμβούλιο λόγω της ελλιπούς Μ.Π.Ε αλλά και της σοβαρότητας του θέματος.

Η παρούσα απόφαση έλαβε α/α 53/2014.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Σταύρος Βαβίας

**ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ &
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

ΣΤΑΥΡΟΣ ΒΑΒΙΑΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

1. Γκουγκουσκίδου Μαρία (απούσα)
2. Κεφαλίδου Ανδρονίκη
3. Μιχαηλίδης Κωνσταντίνος
4. Σαλήμ Σεβγκή (απούσα)
5. Τσαλδαρίδης Αναστάσιος (απών)
6. Τσολάκ Σουάτ
7. Τσούλου-Ταγκαλίδου Συρματένια (απούσα)
8. Χατζηδημητρίου Χρήστος
9. Αραμπατζής Αθανάσιος (απών)
10. Γαλαζούλας Χρήστος (απών)
11. Καραβάς Κων/νος (απών)
12. Μαρκόπουλος Θεόδωρος
13. Γεροστεργίου Αικατερίνη
14. Μιχελής Κωνσταντίνος, αναπληρ. μέλος